

Franckesche Stiftungen zu Halle

Prolvsio Vndetricesima De Vitiis Lexicorvm Novi Testamenti Orativncvlis Latinis Tribvs In Schola Thomana A. D. X. April. A. C. MDCCLXXXVIII Hora ...

Fischer, Johann Friedrich

Lipsiae, [1788?]

VD18 13441396

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

[urn:nbn:de:hbz:33-1-199050](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:33-1-199050)

DE VITIIS LEXICORVM

XVI TESTAMENTI

AVTHORIS LATINI ET GRIECI

THOMAS

THOMAS

THOMAS

THOMAS

THOMAS

THOMAS

THOMAS

152 J 189

B4

PROLVSIONE VINDEXIMISIMA
DE VITIIS LEXICORVM
NOVI TESTAMENTI
ORATIONIBVS LATINIS TRIBVS
IN SCHOLA THOMANA

A. D. X. APRIL. A. C. CXCCLXXXVIII

1788

HORA VIII. MATUTINA

HABENDIS

PRAEMISSA

AB

RECTORE CAETERISQUE MAGISTRIS

152 G 18^a

DE VITIS LEXICORVM
NOVI TESTAMENTI
IN SCHOLA THOMANA

Q. B. V

Quam experti nossemus ipsi, quam utilis esse posset
 vsura Glossarii Hesychiani recta et solers iis, qui in le-
 gendis libris Noui Testamenti accurate versari, atque ita,
 vellent, vt orationem Euangelistarum Apostolorumque
 non leuiter attingerent, sed naturam eius atque ingenium
 penitus cognoscerent; vt adulescentium liberalium ani-
 mi, perspectis his tot tantisque illius Lexici bonis, ma-
 ture incenderentur cupiditate et studio eius inspiciendi
 atque consulendi: libellis superioribus duobus exempla
 nonnulla glossarum Hesychianarum, quas, vel ex Euan-

A 2

gelista-

gelistarum commentariis, vel ex Apostolorum epistolis, petitas esse sciremus, sed quarum sedes ab editoribus, et interpretibus, aut omnino non indicatas esse videremus, aut certe non ita, ut reperiri ab consultoribus recte possent, complexi sic sumus, ut de ipsorum glossematum veritate atque elegantia paulo diligentius quaesiverimus. Iam vero ut haec de magna Glossariorum veterum hoc in genere utilitate disputatio, ex instituto nostro ^{a)}, perfecta et absoluta reperiretur: faciendum existimauimus, ut etiam e Suidae Lexico pauca quaedam eiusdem modi glossarum exempla depromeremus. Etsi enim hoc in Glossario glossae Noui Testamenti nonnullae simpliciter et sine vllis interpretamentis posita nunc quidem comparent; etsi quaedam earum in eo perperam explicatae leguntur; etsi magnus glossematum numerus illuc ab auctore e libris doctorum ecclesiae veteris, Chrysostomi maxime ac Theodoret, translatus cernitur: tamen nec sic vlllo dubitari modo recte posse putamus, quin defuerit studiis lectorum Noui Testamenti diligentium opera Lexicographorum recentiorum, qui in componendis instruendisque Lexicis nullam habuerint ornamentorum Glossarii Suidae rationem. Etenim glossae vel sine commentibus, qui potestatis earum indices sint, excitare animaduersionem lectoris cupidi possunt, ut de forma earum atque usu, etiam significato, vel rarissimo, vel insolenti,

eo

^{a)} Vid. Prolus. 27. p. 11. f.

eo prius et studiosius quaerat: notatio autem et reprehensio errorum Suidae consultores Lexici eius reddere ita cautos atque diligentes potest, ut praecepta Grammaticorum veterum nec aliis in generibus sequantur ante et probent, quam veritatem eorum atque gravitatem omnino, vel sponte, vel aliorum doctrina adiuti, inuestigarint ponderarintque: cognitio denique fontium, e quibus Suidas glossata hauserit, impellere studiosos bonarum litterarum potest, ut ipsi adire eos, sitimque cupiditatis sedare, instituant. Quae quidem omnia quot, quantosque, fructus afferre lectoribus librorum Novi Testamenti liberalibus omnibus possint, quis non intellegit? Sed, age, ad propositum veniamus.

In Matthaei enim Commentariis, ubi Iesus Pharisaeis atque Sadducaeis, qui potentiam ipsius tentare ausi essent, exprobrasse legitur insignem singularemque leuitatem atque impietatem, quod e signis caeli et aëris vulgaribus et leuibz praedicere se posse putarent, bona futura esset tempestas, an mala, sed ex portentis inuisitatis, quae ab ipso cotidie fierent, diuinae potentiae argumentis grauissimis, neque vellent, pro noua sua incredibilique contumacia, neque possent, intellegere, ipsum esse Messian, dei filium, ibi ^{b)} extant haec verba, *πυρρόζει ὁ ἄνθρωπος* quae interpretes Latinus verbis, *rubicundum*

b) C. 16, 2. f.

dum est caelum, et, rutilat caelum, reddidit. Haec autem ipsa verba Suidas, et cum eo Phauorinus, sua in Lexica ita transtulere, ut glossae *πυρράζει* nullum glossema adiecerint. Quod quidem ab iis non vnam ob causam factum esse, facile apparet. Etenim quum ab scriptoribus Graecis ipsis sic posita esse scirent verba *πυρράειν* et *πυρράζειν* primo ipsius formae verbi *πυρράζειν* novitatem atque insolentiam notandam censuisse videntur: quae sane tanta est, ut vehementer dubitari possit, an verbo isto unquam ullus scriptor alius, praeter Matthaeum, usus inveniatur. Cerre, neque Pollux hanc eius formam, neque Grammatici veteres alii, attigerunt: et si Stephano, atque Scoto, Thesauri Stephaniani locupletatori, hoc ipsum verbum uspiam occurrisset, quis putet, eos illud fuisse in Lexicis suis praetermissuros? Nos quidem primam Praesentis istius verbi personam in solis Glossariis Graecolatinis, quae, post Stephanum, et Vulcanium, ab Car. Labbaeo illustrata sunt, notatam, sed ex illis ipsis Matthaei locis, id quod glossema *rutilo*, ex interpretatione Commentariorum eius Latina vetere sanctum, facile doceat ^{c)}, reperimus. Aldus vero Manutius, cuius in Dictionario Graeco Venetiis edito ^{d)} haec leguntur, *Πυρράζω. Μ. ὁρω. Π. αρα Rutilo: Neutrum absolutum*, ex iisdem ista fontibus, an ex aliis, hausisset, ignorabamus.

c) Vid. Proluf. 28. p. 7.

d) A. C. MIID. form. mai.

mus. Deinde Suidas, et Phauorinus, ab lectoribus Noui Testamenti etiam potestatem verbi *πυρρᾶζειν*, atque vsum, obseruari et spectari iusserunt. Namque τὸν ἔρανον esse *nubes* ^{e)}, *aërem*, cum per se apertum est, tum glossēma *ἀνρ*, non *ἀνρ*, vt in exemplo Milliano, cura Neocori repetito et aucto, operarum negligentia, editum legitur, quod Codex Cantabrigiensis Bezae in posteriore Matthaei loco pro glossa *ἔρανος* substitutum exhibet, declarat: et verbum *πυρρᾶζειν*, quod proprie, vt omnia huius generis et formae verba, Actiuum est, atque adeo verbo Hebraico *הארים*, et Syriaco *מסמקו*, respondet, ab Euangelista ita vsurpatum apparet, vt vim Medii habeat, hoc est, potestatem notioni verbi Hebraeorum *ארים*, vel *התארים*, quod est in versione a Munstero edita, et verbi Chaldaeorum ac Syrorum *מסמק*, quo interpres Syrus vsus est, parem: quomodo nomen *ארמר* in libro Moysi tertio ^{f)} Alexandrinis Iudaeis Participio verborum *πυρρῖζειν* et *ὑποπυρρῖζειν*, atque Onquelofo nominibus *סמק*, et *סמוק*, explicare placuit. Hoc igitur consilio, quum dubitari non possit, quin Suidas, et Phauorinus, Glossaria sua glossa, *πυρρᾶζει ὁ ἔρανος*, adauerint: si de hac salutari istorum Grammaticorum providentia et diligentia ita, vt par erat, cogitassent conditores Lexicorum Noui Testamenti, aliique viri docti:
sane

e) Vid. Plin. H. N. 18, 35. Gron.
 78. Hard.

f) C. 13, 19. 24. 42. 43. 49.
 14, 37.

sane glossam illam, neque praetermisissent suis in libris, neque numero glossarum e voluminibus Noui Testamenti petitarum exemissent, immo multa disputassent de forma, et significatu, et usu, verbi *πυρράζειν*, quibus expectationi lectorum liberalium magis satisfactum esset, quam verbis *rubere*, et *rubescere*, simpliciter adiectis. Neque vero aliam ob causam idem ille Suidas verba, *Ἀφένται σοι αἱ ἀμαρτίαι σε*, e Commentariis Matthaei ^e), Marci ^h), et Lucae ⁱ), suum in Lexicon transtulit, quam ut formam Temporis *Ἀφένται*, ut raram neque vulgarem, notaret, quae ab linguae Graecae studiosis esset diligenter obseruanda. Vocat illud *αὐθυπότακτον*, hoc est, Aoristum secundum Modi subiunctiui. Etenim ab caeteris quoque Grammaticis, velut ab auctore Etymologici Magni ^k), et Eustathio in Commentariis in Homeri Iliada ^l), verba Modi subiunctiui, eaque vtriusque Aoristi, *αὐθυπότακτα ῥήματα*, et absolute *αὐθυπότακτα*, non *ἀνθυπότακτα*, ut in exemplo Commentariorum Budaei Ascensiano, operarum incuria, scriptum

g) C. 9, 2. 5.

h) C. 2, 5. 9.

i) C. 5, 20. 23. 7, 47. f.

k) v. *ἔρω* τὸ *ἔρωτα* p. 304. Sylb.: *Τὸ ἔρω τὸ ὑποτακτικόν, ἔάν ἔρω, ἔστι ἐν χρήσει τὸ παθητικόν, ἔάν ἔρωμαι, ἔάν ἔρη, ἔάν ἔρηται, ἐν χρήσει καὶ αὐθυπότακτον, ἔλ τίς σε ἔρηται.*l) Ad *ῥαψ. ξ*, 255. p. 983, 41.Rom. *Εἴτα ῥητέον καὶ ὅτι τὸ ἐνέγκω ἔκ ἐστιν ἐνεσως, ἀλλ' αὐθυπότακτον ῥήμα. τὰ δὲ αὐθυπότακτα χρόνα ἀορίστου ἐσίν, ἢ πρώτη, ἢ δευτέρα, ὡς περ καὶ τὸ ἐνέγκω δευτερος, Ἀορίστου ἐστὶ* et ad *ῥαψ. η*, 337. p. 684, 18.: *Τὸ δὲ δεικνύμεν αὐθυπότακτον μὲν ἐστὶ παρὰ τοῖς ὑστέρον, χρόνα ἀορίστου πρώτου ἐνεσθητικῆς.*

legitur m), appellantur. Iam etsi etiam Eustathius in ea fuit opinione, ut putaret n), ἀφώνται pro ἀφώνται ita dictum esse, ut ἀφῆν apud Homerum pro ἀφῆ legere-
tur: Herodianus tamen, atque Etymologici Magni con-
ditor o), praecipunt, ut ἀφῶνα pro ἀφῆνα, vel ἀφῆ-
να, vsurpetur, sic ἀφώνται quoque pro ἀφένται, vel
ἀφένται, poni. Atque haec ratio omnes veritatis notas
ita impressas sibi ostentare videtur, ut eam in explicandis
verbis Evangelistarum supra laudatis vnice sequendam
esse arbitremur. Quomodo enim tandem homo ille
aegrotus, qui resolutione neruorum laborabat, cuius
animum afflictum, sed fiducia auxilii diuini plenum, Ie-
sus voce, Θάρσει, τέκνον, tanquam adminiculo, erigere,
et confirmare, studuit p), bono esse animo poterat, nisi
accepisset ab seruatore, condonata sibi ab eo esse pecca-
ta? quomodo tandem Iureconsulti Iudaeorum, iidem-
que Pharisei, criminari poterant q), Iesum violasse at-
que minuisse maiestatem dei, quod vindicasset sibi id, quod
tantum a deo fieri posset, nisi ipse, iis audientibus,
ostendisset, se dedisse homini veniam omnium delicto-
rum?

m) p. 814. f.

n) Ad Il. π', 590. p. 1077, 7.:
ὡς περ δὲ ἐν τῷ ἀφῆν, ἔτω καὶ
ἐν τῷ ἀφώνται, πλεονάζει τὸ εἶ.

o) v. ἀφῶνα p. 176.: sed pro
ἀφῆνα ibi legendum videtur ἀφῆ-
να. Phaurinus, qui verba Ety-

mol. M. descripsit v. ἀφῶνα, et
v. ἀφώνται, dedit ἀφῆνα.

p) Matth. 9, 2. Marc. 2, 5. Luc.
5, 20. add. Luc. 7, 47. f.

q) Matth. 9, 3. Marc. 2, 6. f.
Luc. 5, 21.

rum? Nonne Iesus eam mulierculam, quae ipsos duodecim annos in menstruis fuisse, et pallium auersi attigisse, perhibetur, quod sibi persuasisset, se sic esse e morbo sine vlla mora et confestim conualituram, securitatem atque laetitiam suscipere ita iussit, ut vocem addiderit *) hanc, Ἡ πίστις σε σέσωκέ σε, hoc est, *fiducia mei tua sanauit te*, fecit, ut cursus menstrui sisterentur? Et apud Iohannem in prima epistola **) haec leguntur verba, Γράφω ὑμῖν, τέχνια, ὅτι ἀφένται ὑμῖν αἱ ἀμαρτίαι διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Tali autem in orationis serie ἀφένται esse Praeteritum Indicatiui, non Aoristum secundum Coniunctiui, et per se patet omnibus, et compositio verborum, qua deinceps *) usus est idem Apostolus, ita docet, ut dubitari nullo modo possit. Sed ex quanam dialecto forma illa Praeteriti profecta sit in Macedonicam atque communem, non aequè certum expeditumque esse videtur. Etenim ab Etymologici Magni auctore **), atque aliis *), eam Atticorum linguae attribui videmus, sed Dorum sermoni ab Suida †). Quam quidem Grammaticorum veterum dissensionem, aut ita componi recte posse

r) Matth. 9, 22. Add. Luc. 7, 50.

s) C. 2, 12.

t) C. 2, 13. f.

v) v. ἀφένται p. 176.

x) Vid. Metarius de Graecae linguae dialectis p. 51. Reit.

y) Suidas: Ἀφένται, Δωρικόν. ἀφένται δὲ τὸ Ἀττικόν. Κέχρηται

ταὶ δὲ καὶ Ἰωάννης, ὡς Ἡρόδοτος. et: Ἀφένται, τὸ Ἀττικόν. τὸ δὲ ἀφένται, Δωρικόν. Κέχρηται δὲ καὶ Ἰωάννης, ὡς Ἡρόδοτος. Atque hanc posteriorem glossam, sed omittis verbis κέχρηται — Ἡρόδοτος, in Lexicon suum transtulit Phauorinus.

posse credebamus, vt loca verborum Δωριόν, siue Δωρικόν, et τὸ Ἀττικόν, in libris Suidae immutata a librariis esse dicerentur, vel Suidas ipse existimaretur fuisse se ab eo Grammatico, cuius doctrinae obseruationem illam deberet, falli et decipi, aut sic, vt Attici recentiores, praeter formas Praeteriti Actiui ἀφείκα, et Passiui ἀφεῖμαι, etiam formas eorum ἀφέωκα et ἀφέωμαι Doricas, vt plures huius generis formas vocabulorum alias 2), in linguam suam, tanquam in ciuitatem, recepisse iudicarentur, qua lingua extincta figurae illae Temporis praeteriti, de quibus quaerimus, in Macedonicam et communem dialectum transiissent. Itaque satis intellegi posse speramus, neque eas glossas Noui Testamenti, quae sine vllis interpretamentis in Lexico Suidae leguntur, ab recentioribus Lexicographis praeteriri debuisse, quod ansam praeceptionis dare ipsis potuissent, qua ingenii orationis librorum sacrorum cognitio non parum adiuuaretur. Multo vero minus in glossis Lexici eiusdem hominis ad Nouum Testamentum pertinentibus praetermitti debebant illae, quae adiuncta sibi glossemata habent, siue ex ipsis libris diuinis, siue aliunde, petita. Vtriusque generis glossarum exempla proferre nunc quidem visum est ista. Prima est

B 2

haec,

2) V. c. ἐργῶν, pro ἐργᾶν, ap. Aristoph. Vespp. 444. et Auu. 936.: vbi v. schol.: τὸλμα, pro τὸλμη, ap. Xen. Cyrop. 7, 5. 26.: v. Eustathius ad Odyss. λ. p. 1687, 18.

Rom.: ἐξόμεθα, et ὠσιζόμεθα, ap. Aristoph. Plut. 101. 330., pro ἐξόμεθα, et ὠσιζόμεθα v. Gregorius de dialectis p. 77. Koen.

haec, Βὰρ ὁ υἱός· ὡς τὸ Βὰρ Ἰωνᾶ· quae verba constat in Matthaei Euangelio ^{a)} legi, et ab ipso Iohanne ^{b)} verbis ὁ υἱός Ἰωνᾶ explicata esse, ita tamen, ut hic ipse Euangelista, in tribus Commentariorum locis ^{c)}, etiam simpliciter, nomine Βὰρ non reddito, scripserit Σίμων Ἰωνᾶ. Neque sane aliter verba Βὰρ Ἰωνᾶ interpretati reperiuntur doctores ecclesiae veteris, velut Epiphanius ^{d)}, Chrysostomus ^{e)}, Theophylactus ^{f)}, qui nomen בר in lingua Chaldaeorum atque Syrorum accepissent idem valuisse, quod in Hebraeorum sermone vocabulum בן. Iudaei enim illius aetatis filios non tantum parentum nominibus appellarunt, ita, ut iis adderent verbum בר, quae nomina videmus scriptores Novi Testamenti explicasse, ut vnum, quod genus Βαρδολομαῖος ^{g)}, Βαρτίμαιος ^{h)}, Βαρθολομαῖος ⁱ⁾, sed etiam nominibus filiorum ipsis saepenumero adiunxer^{unt} parentum nomina, interueniente eodem vocabulo בר, quo magis scilicet agnoscerentur ab omnibus,

a) C. 16, 17.

b) C. 1, 43.

c) C. 21, 15. 16. 17.

d) Ancyrot. p. 470. Eas.: Μακάριος εἰ Σίμων Βὰρ Ἰωνᾶ, τετέστιν υἱὸς Ἰωνᾶ· ὁ γὰρ πατὴρ αὐτοῦ Ἰωνᾶς ἐκαλεῖτο· τὸ δὲ Βὰρ ἐρμηνεύεται, ἐκ τῆς Ἑβραϊκῆς διαλέκτου, υἱός.

e) ad Matth. 16. homil. 55. p. 580. E To. I. Francof.

f) ad Matth. 16, 17. p. 68. Rom. Βὰρ Ἰωνᾶ, τετέστιν υἱὸς τῷ Ἰωνᾶ.

g) Matth. 10, 3. Marc. 3, 18. Luc. 6, 14. Interpres Syrus habet בר תולמי.

h) Marc. 10, 46. In Versione Syriaca est בר טימי: sed nomen טימי recte poterat omitti, quia verba Euangelistae υἱός Τιμαῖος sunt interpretamentum vocabuli Βαρτίμαιος. v. Proluf. 9. p. 28.

i) Act. 13, 6: ubi Versio Syriaca habet בר שומא, ita, ut auctorem eius legisse necesse sit Βαρσεμα.

bus, atque facilius ab aliis, quibus eadem essent nomina, discernerentur. Hanc igitur rationem Iudaeorum sequenti Euangelistae nominibus filiorum comites dedere parentum vocabula, ita, ut horum Casum secundum, vel solum adiecerint, ut Iohannes ^{k)} et Lucas ^{l)}, vel ei addiderint, nunc Syriacum nomen ܡܝܚܢ, ut Matthaeus ^{m)}, aut Graecum υἱός, idque, et sublato Articulo, ut hic ipse Euangelista ⁿ⁾, et eo apposito, ut Lucas ^{o)}, nunc, scriptorum Graecorum exemplo, Articulum solum, ut Euangelistae, praeter Iohannem, omnes ^{p)}. Et quanquam non ignoramus, Hieronymi iam aetate fuisse repertos, qui Ἰωαν̄ in Matthaei Codicibus ex Ἰωαννᾶ, librariorum negligentia, extitisse putarent ^{q)}; quanquam nos non fugit, Drusium ^{r)} et Grotium ^{s)} existimasse, Ἰωαν̄ contractum esse ex Ἰωαννᾶ, cuius nominis formae vestigia certa in Commentariis Lucae ^{t)} comparerent: tamen, ut huius

B 3

opi-

k) C. 21, 15. 16. 17. Σίμων Ἰωαν̄.

l) C. 6, 16. Ἰδὲ δὲ Ἰακώβ.

m) C. 16, 17. Σίμων βὰρ Ἰωαν̄.

n) C. 23, 35. Ζαχαρίας υἱὸς Βαρχαζ.

o) C. 3, 2. ἐπὶ Ἰωάννην τὸν Ζαχαρίαν υἱόν.

p) Matth. 10, 2. Ἰάκωβος ὁ τῷ Ζεβεδαίου. v. 3. Ἰάκωβος ὁ τῷ Ἀλφαίου. Marc. 3, 17. Ἰάκωβον τὸν τῷ Ζεβεδαίου. v. 18. Ἰάκωβον τὸν τῷ Ἀλφαίου. Luc. 6, 15. Ἰάκωβον τὸν τῷ Ἀλφαίου.

q) Hieronymus ad Matth. 16, 17. fol. 24, b To. 9. Opp. Basl.: Alii simpliciter accipiunt, quod Simon i. Petrus sit filius Iohannis, iuxta alterius loci interrogationem, Simon Iohannis, diligis me? Qui respondit, Domine, tu scis. Et volunt scriptorum vitio deprauatum, ut pro Barionna, hoc est, filius Iohannis, Bariona scriptum sit, una detracta syllaba.

r) Commentar. prior. ad voces Hebr. N. T. p. 27.

s) ad Matth. 16, 17.

t) C. 3, 27.

opinionis rationem cernere idoneam nullam licet, quum
 Ἰωῶς, hoc est, יהוי, fuerit nomen masculinum apud
 Iudaeos haud inusitatum, ita nec superiorem illam sen-
 tentiam eadem de caussa veri similem esse arbitramur.
 Nam legitur quidem in paucis quibusdam Codicibus
 Iohannis ^{v)}, vel Ἰωανῶ, vel Ἰωάνης. quam lectionem
 Nonnus ^{x)} quoque, et Latinae versionis auctor ^{y)}, se-
 quuti sunt: sed haec ipsa scripturae inconstantia decla-
 rare videtur, eam profectam esse ab manibus eorum, qui
 pravam scilicet scripturam alteram corrigere vellent.
 Certe in Glossario Noni Testamenti Fabriciano ^{z)} glossa
 Βἄρ Ἰωῶ explicata extat verbis υἱὸς περιεργᾶς sed περι-
 εργᾶν ab Hebraeis dictam esse יהוי, quis nescit? Atque
 idem hoc Glossarium continet ^{a)} etiam glossam Βοανηργῆς
 cum glossmate υἱὸς βροντῆς φωτός. Glossa enim ipsa
 ex Evangelio Marci ^{b)} sumpta est, quam nonnulli eius
 Codices, ut Glossarium a Matthaeo, viro clarissimo, e Co-
 dice quodam Mosquensi editum ^{c)}, eodem modo scrip-
 tam exhibent, quum tamen vera illius, atque genuina,
 scriptura sit Βοανηργῆς, quam, praeter Lexicon Mosquen-
 se,

v) C. 1, 43. 21. 15. 16. 17.

x) C. 1, 43. v. 171. p. 14. Nanf.
 υἱὸς Ἰωάννου c. 21, 15. v. 86. p.
 286. Σίμων, γνήσιον εἶνος Ἰωάννου
 τρεῖς c. 21, 16. v. 93. Σίμων,
 ἀγαπάιδος Ἰωάννου γενέθλης
 c. 21, 17. v. 102. p. 288. Πατὴρ
 Ἰωάννου θεοῦ εἶνος Σίμων.

y) C. 21, 15. 16. 17. Simon
 Ioannis.

z) p. 2.

a) p. 29.

b) C. 3, 17.

c) Lectt. Mosquens. Vol. 2. p.
 62.

fe d), Glossarium Suidae seruauit. Etsi enim homines doctissimi multi, in his ipse Gatauerus e), opinati sunt, glossam illam e verbis Chaldaicis בני רעם esse conflatam; etsi Graecos interpretes Veteris Testamenti videmus, et verbum Hebraicum רעם verbo βροντᾶν f), et nomen רעם nomine βροντῆς g), reddidisse: tamen nobis persuasissimum est, vocabulum Βοανεργὲς originem debere suam verbis Syriacis בני רגש, quae eadem in versione Syriaca leguntur, ita, ut Marcus pro Βοανεργὲς, quo aurium Graecarum fastidio occurreret, scripserit Βοανεργὲς. Etenim Iesum nouimus esse lingua Syriaca, non Hebraica, loquutum: et quum verbum רגש ab Arabibus de coelo *tonante* usurpatum inueniatur h): quid dubitemus, quin Syri nomine רגש etiam *tonitru* significarint? Haec autem glossae Βοανεργὲς origo satis loquitur, in Glossario Fabriciano pro υἱὸς βροντῆς rescribi oportere υἱὸς βροντῆς, inducto vocabulo Φωτὸς, ut alieno et aduenticio. Nam Marcus ipse huius glossematis auctor est, quod, praeter Suidan, Glossarii, et Lexici, Mosquensis conditores, atque Hesychius i), recte intactum reliquerunt. Sed in Hesychii

d) Vid. Matthaeus V. C. d. 1. p. 86.

e) Aduersarr. miscell. posthh. c. 35. p. 791. G

f) Vid. Aqu. Pl. 96, 11.

g) Vid. οἱ ὅ, Theod. Aqu. Sym. Pl. 77, 19.

h) Vid. Albertius ad Glossar. N. T. p. 29. f.

i) v. Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, καὶ Ἰάκωβος, βοανεργεῖς ἐκαλέοντο, ὁ ἐστίν, υἱὸς βροντῆς. Haec verba Hesychii immutata repetiit in Lexico suo Phauorinus.

chii libris pro Βοανεργῆς perperam scriptum Βοανεργεῖς legitur. Quae quidem scriptura extitit parens scripturae aequae vitiosae Βοανεργῆς, quae in quibusdam Marci Codicibus est, atque leuitati Grammaticorum deberi videtur, qui linguarum orientalium ignari natura glossematis se adduci siuerint, ut sibi persuaderent, sicut ἀκλεῖς apud Homerum pro ἀκλεῖς positum extaret ^{k)}, ita Βοανεργῆς, quod putarent vocabulum Graecum esse, apud Marcum pro Βοανεργεῖς esse dictum. Βροντῇ autem quum sit imago eloquentiae maxime eius, quae partes animorum quasque aptis orationis modis pellat et moveat, omninoque genus dicendi graue et amplum sequatur, quae ab Isocrate, atque aliis, δεινότης ἢ περὶ τῆς λόγῃς, vel ἢ ἐν τοῖς λόγοις, nominatur; quum nomen υἱὸς ab scriptoribus Noui Testamenti, ut ab alterius Testamenti auctoribus nomen ἱς, verbis virtutum, vitiorumue, ita adiungatur, ut significetur *is, in quo virtus, vel vitium, situm est, qui praeditus est virtute, vel vitio*, cuius vocabuli Casus secundus nomen istud sequitur ^{l)}: apertum est, υἱὸς βροντῆς esse βροντῶντας, hoc est, δεινὸς, atque adeo Iacobum et Iohannem, fratres, a Iesu ita appellatos esse, quod facultate eloquentiae pellentis

flecten-

k) Eustathius ad Il. α', 142. p. 67. Rom.: "Ὡς περ δὲ πα [Il. η', 100.] τὸ ἀκλεῖς πληθυντικὸν παρ' Ὁμήρῳ λέγεται, ἐκβληθέντος τῶ

ἱ, ἔτω γέγονε καὶ τὸ ἐπιτηδὲς ἐκ τῶ ἐπιτηδῆς, ἐκδραμόντος τῶ ἱ διὰ χρείαν μετρικὴν.

l) Vid. Vorstius Philol. S. c. 24.

flectentisque essent in primis praestituri: quomodo Demosthenes et Plato ab Columella ^{m)}), ob eiusdem virtutis excellentiam, *tonantes* vocantur, et Pericles apud Aristophanem ⁿ⁾ ἀεράπτειν, βροντᾶν, hoc est, Cicerone interprete ^{o)}), *fulgere, tonare*, eodem sane sensu, dicitur. Sed praeter hanc glossam, de qua haecenus a nobis paulo diligentius disputatum est, in numero glossarum Novi Testamenti, quae in Lexico Suidae glossematis ornatae conspiciuntur, editores earum multas praeterierunt alias. Nam glossam ἀνεῦρον quidem Suidas ipse ostendit a se petitam esse e loco Commentariorum Lucae ^{p)} hoc, καὶ ἀνεῦρον τὴν τε Μαριάμ, καὶ τὸν Ἰωσήφ· et verba, quae illustrandae glossae causa addidit, ὅτι ἡ ἀνὰ πρόθεσιν χάριν κόσμος κεῖται, vim glossematis εὔρον habere, quis non videt? Certe glossa ἀνευρόντες, cuius sedes in Actibus Apostolorum ^{q)} est, etiam in Hesychiano Glossario, ex quo hanc quoque glossam in Lexicon suum Phauorinus transtulit, Participio εὔρόντες explicata legitur. Horum autem glossematum elegantia multis reperiri, atque perspicui, modis potest. Etenim primo quidem scriptores Graecos omnes, maximeque Atticos, atque adeo librorum

m) R. R. Praef. lib. I. f. 30.

n) Acharn. 530.

o) Orat. c. 9.

p) C. 2, 16.

q) C. 21, 4.

brorum Noui Testamenti auctores, constat omnino verbis e Praepositionibus compositis fere vfos esse pro simplicibus: qua de ratione, quam Suidas ipse exemplis verborum huius generis quibusdam illustrauit ^{r)}, atque caussis eius, alio loco ^{s)} diligentius quaerere institui-
mus: deinde Lucas, vbi genios et dei apparitores narrat pastoribus nuntiasse, Christum Bethlehemi natum esse, quem fasciatum in opido inuenturi essent, ibi ^{t)} eos facit ita loquentes, *εὐρίσσετε βρέφος ἐσπαργανωμένον*, quomodo Xenophon canes sagaces, leporum quaesitores, eos, et *ἀνευρίσκειν*, et *εὐρίσκειν*, ait ^{v)}: denique vident facile omnes, ab Euangelista vtroque verbo, *ἀνευρίσκειν* et *εὐρίσκειν*, vnum idemque verbum Hebraicum *נצו*, vel Syriacum *ܢܥܘܐ*, esse expressum. Sed in eiusdem Suidae Glossario extat glossa *μεθοδείας* cum glossematis *τέχνας*, ἢ *δόλως*, quam e Pauli epistola ad Christianos Ephesios ^{x)} repetitam esse, Suicerus iam, theologus eruditissimus, in Thesauro Ecclesiastico ^{y)} anim-

r) Nam verbis supra laudatis, *ἔτι ἡ ἀνὰ — κείτω*, Suidas subiecit ista, *ὡς περ καὶ τὸ κερδαίνω, παρακερδαίνω· καὶ κληρονομῶ, ἀποκληρονομῶ. Τῆς αὐτῆς ἐστὶ νοήσεως καὶ τὸ ἐτερύγχεα, ἀπετερύγχεα.*

s) Prolus. 5. p. 6. f.

t) C. 2, 12.

v) Vid. Cyrop. I, 6. 19. p. 51. et Memorr. 3, 11. 8. Neque aliter verbo *ἀνευρίσκειν* vsus est Plato Phaedon. 22.

x) C. 6, 11.

y) v. *μεθοδεία* p. 329. To. 2.

aduertit, cuius auctoritate eam in numerum glossarum Noui Testamenti recipi oportebat. Etenim glossemata sunt orationi Apostoli reliquae accommodatissima, planeque respondent interpretamentis glossae iis, quae in libris Chrysostomi, Theodoret, Oecumenii, et Theophylacti, leguntur, quorum locos idem ille Suicerus accurate laudauit, atque adeo ipsius glossae ingenio. Μεθοδεύειν enim dicuntur ii, qui alios *circumueniunt*, circumuenire student, qui aliis *insidiantur* ²⁾: et μεθοδεία vocatur *circumuentio*, studium circumueniendi, *insidiae*: sed quia ii, qui insidiantur aliis, qui alios circumuenire student, artibus, fraudibus, dolis, vtuntur: μεθοδείαι appellari coeptae sunt *technae, doli, fraudes insidiarum, quibus quis circumuenire alios studet*: quae ab interprete Syro ܡܬܘܕܝܐ nominantur. Caeterum hac ipsa glossa Lexicon suum ornavit Phanorinus, adiectis verbis his, ἐπιβλάς, ἐνέδρας, δόλας· ὡς ὁ Ἀπόστολος, πρὸς τὰς μεθοδείας τῆ διαβόλας· quae quidem glossemata Oecumenio ³⁾ deberi videmus. Hanc

C 2

vero

²⁾ Ex. 21, 13. verbum μεθοδεύειν legitur pro verbo Hebraico ܡܬܘܕܝܐ in reliquiis Aquilae: cuius verba ܡܬܘܕܝܐ ὅς ἐστι μεθοδεύειν interpret Latinus reddidit verbis *qui autem non est insidiatus*. In Orquelosi Paraphrasi est verbum ܡܬܘܕܝܐ, et interpret Syrus N. T. Aët. 25, 3. pro nomine Graeco ἐνέδρας vsus est nomine ܡܬܘܕܝܐ. Conf. Sal-

masius de foen. trapez. p. 172., et Carcinus, atque Loefnerus, V. C., ad Ephes. d. 1.

³⁾ Verba eius ad Ephes. d. 1. p. 648. Veron. haec sunt, Οὐκ εἶπε μάχας, ἀλλὰ μεθοδείας, ὅπερ ἐστὶ χυλεπώτερον, οἷον πρὸς τὰς ἐπιβλάς, πρὸς τὰς ἐνέδρας, πρὸς τὰς δόλας.

vero glossam non minus, quam plures eiusmodi alias, quae in Lexico Phauorini leguntur, in Sylloga glossarum ad libros vtriusque Testamenti pertinentium nuper edita frustra quaesiuimus.

Qua tamen de re a nobis nunc nihil disputari amplius, nemo, opinor, mirabitur, qui meminerit, nos hunc et superiores libellos duo propterea edidisse, ut doceremus, quanta vis atque copia adiumentorum intelligentiae orationis Noui Testamenti contineretur Hesychii maxime, et Suidae, Glossariis: qua disputatiuncula nostra, cum incenderetur in animis adolescentium harum litterarum studiosorum cupiditas, non modo ista Lexica, sed reliqua quoque huius generis Glossaria, adeundi atque inspiciendi, tum recentiorum Lexicographorum neglegentia patefieret, qui libros suos fere nullis doctrinae Grammaticorum, interpretumque, veterum huius quidem generis copiis instruxissent locupletassentque. Haec vero ubi lectione horum libellorum effecta fuerint, tum optata peruenisse nostra, non parum gaudebimus, et vero etiam laetabimur.

Nunc enim significandum Fautoribus rei Thomanæ omnino omnibus duximus, alumnos disciplinae nostrae

nostrae tres, spei non mediocris Adulescentes, CAR
IRENOTH. NEOCORVM, *Lisnicensem*, CAR
DAN. LEIPNITIVM, *Pegauensem*, et IOH
CHRISTI. PILACHIVM, *Vuircenensem*, con-
stituisse, ante discessum e ludo nostro in Acade-
miam Lipsiensem suum, nobis auctoribus et suasoribus,
Ioh. Aug. Ernestii, summi viri, merita multa et magna
in litteras bonas et doctrinam Christianam, filiaeque
eius vnicae, sanctissimae virginis, liberalitatem in discipu-
los scholae nostrae singularem, Oratiunculis Latinis
qualibuscunque laudare. Et primus quidem eorum *de*
utilitate et praestantia benignitatis in adulescentes inopes,
qui studia litterarum sequuntur, dicet: sed alter verba
faciet *de meritis Ernestii in scholas Graecas et Latinas*
uniuersae Europae, in primisque Germaniae, et Saxoniae:
tertius denique demonstrabit, *Ernestium extare exemplum*
egregium rationis eorum, qui contendunt, studia Graecarum
Latinarumque litterarum esse adiumenta theologiae certissi-
ma, maximeque necessaria, atque adeo persona professoris
theologiae dignissima. His igitur Oratiunculis Adule-
scentium optimorum vt interesse velint Patroni Scholae
amplissimi, et Curatores grauissimi, omnesque institu-
torum nostrorum Fautores humanissimi, vehementer
etiam atque etiam, et ita, rogamus, vt studiis eorum
ludi nostri disciplinam, resque omnes, etiam posthac
C 3 quam

quam commendatissimas esse iubeamus. Scripsimus Lipsiae, in Schola Thomana, a. d. VII. Idus Apriles A. C

CICIOCCCLXXXVIII

LIPSIÆ

EX OFFICINA SOMMERIA

3

No 18

